

**Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih
tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje
i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/
prehrambenih proizvoda**

	Ime i prezime	Funkcija	Datum	Potpis
Preispitao	Tanja Radović	Rukovodilac Službe za akreditaciju/PRK		
Odobrio		Direktor		

Ovaj dokument je vlasništvo ATCG i može se koristiti, štampati ili umnožavati samo uz saglasnost odgovornog lica ATCG

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 2 24

1. PREDMET I PODRUČJE PRIMJENE

Ova procedura se primjenjuje prilikom sprovođenja ocjenjivanja i akreditacije sertifikacionih tijela za oblast organske proizvodnje

2. SKRAĆENICE I DEFINICIJE

2.1 SKRAĆENICE

ATCG - Akreditaciono tijelo Crne Gore
TOU - Tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti
ST – Sertifikaciono tijelo

2.2 DEFINICIJE

Kontrolno tijelo: tijelo definisano u tački (56) člana 3 Uredbe (EU) 2018/848, zaduženo za vršenje usluga ocjene usaglašenosti, predmet je ove akreditacije (sertifikaciono tijelo prema definiciji ISO/ IEC 17000 i ISO/ IEC 17065).

Lokacija: lokacija na kojoj akreditovano kontrolno tijelo donosi odluke o sertifikaciji (kao što je definisano t.7.6 ISO/ IEC 17065).

Kritični nalazi: nalazi koji ugrožavaju pouzdanost rezultata sertifikacije ili sposobnost kontrolnog tijela da održi nivo kvaliteta usluga sertifikacije.

Inspekcija: zadaci službene kontrole kako je navedeno u Uredbi (EU) 2017/ 625, član 14, (b), izvršeni u skladu sa primjenljivim zahtjevima ISO/IEC 17020.

Proizvođač (operator) – klijent sertifikacionog tela.

Kontrolna provjera – aktivnost akreditacionog tijela koja predstavlja provjeru rada sertifikacionog tela u prostorijama/na lokaciji klijenta. Provjeru relizuje tim sertifikacionog tela ili predstavnici sertifikacionog tijela koji su predmet provjere. Predstavnici akreditacionog tijela ne treba da postavljaju direktna pitanja klijentu ST, izuzev u slučaju kada je postignut dogovor uvažavajući sve strane. Svakako, posjeta (uz pratnju) prostorija/lokacije klijenta ST od strane predstavnika akreditacionog tela može biti neophodna.

Ekvivalentnost –termin ekvivalentnost podrazumjeva „sposobnost određenih sistema sertifikacije i kontrolisanja da ispune iste ciljevestandardaza proizvodnju I kontrolnih mjera “ odnosno ekvivalentnost referentnih dokumenata koji se odnose na proizvodnju i kontrolne

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 3 24

mjere u skladu sa djelovima III, IV i V Uredbe Saveta (EZ) br. 848/2018 uz primjenjivanje pravila koja će donijeti isti nivo usaglašenosti.

Treće zemlje – države koje nijesu članice EU.

OFIS – Organic Farming Information System (http://ec.europa.eu/agriculture/ofis_public/).

3. VEZA SA DRUGIM DOKUMENTIMA

MEST EN ISO/IEC 17011:2018 , Ocjenjivanje usaglašenosti - Zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti

MEST EN ISO/IEC 17065:2020, Ocjenjivanje usaglašenosti — Zahtjevi za tijela koja sertifikuju proizvode, procese i usluge;

- EA-2/13 M:2019 - EA Cross Border Accreditation Policy and Procedure for Cross Border Cooperation between EA Members;

- EA-3/12 M:2022 - EA Policy for the Accreditation of Organic Production

-Pravilnik o bližim pravilima i uslovima za biljnu i stočarsku organsku proizvodnju (SI.list Crne Gore br.53/14)

- Pravilnik o bližim uslovima i pravilima za preradu pakovanje, prevoz I skladištenje organskih proizvoda (SI list Crne Gore 83/16)

-Zakon o organskoj proizvodnji SI.list Crne Gore (SI list Crne Gore 56/13)

-Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007;

Povezani delegirani i provedbeni akti u vezi sa Uredbom (EU) 2018/848 i naknadnim amandmanima, posebno:

- Regulation (EU) 2021/1697 and 1698 supplementing with procedural requirements for the recognition of control authorities and control bodies that are competent to carry out controls on operators and groups of operators certified organic and on organic products in third countries and with rules on their supervision and the controls

- Regulation (EU) 2021/1342 supplementing with rules on the information to be sent by TC and by CA and CBs for the purpose of supervision and their recognition under article 33(2) and (3) of Regulation (EC) No 834/2007 for imported organic products and the measures;

-Ostala primenljiva dokumentacija koju je objavila Evropska komisija u vezi sa Regulation (EU) 2018/848;

-Codex Alimentarius GL 32-1999 Guidelines for the Production, Processing, Labelling and Marketing of Organically Produced Foods

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 4 24

4. OCJENJIVANJE SERTIFIKACIONIH TIJELA SPROVODE SERTIFIKACIJU IZ OBLASTI ORGANSKE PROIZVODNJE U SKLADU SA ZAKONOM O ORGANSKOJ PROIZVODNJI I PRAVINILNICIMA DRŽAVE CRNE GORE

Prilikom ocjenjivanja sertifikacionih tijela koja se bave sertifikacijom organske proizvodnje ATCG uzima u obzir sledeća dokumenta:

- Zakon o organskoj proizvodnji Sl.list Crne Gore br.56/13
- Pravilnik o bližim pravilima i uslovima za biljnu i stočarsku organsku proizvodnju (Sl.list Crne Gore br.53/14)
- Pravilnik o bližim uslovima i pravilima za preradu pakovanje, prevoz i skladištenje organskih proizvoda (Sl list Crne Gore 83/16)

4.1 Zahtjev sertifikacionog tijela za akreditaciju

Sertifikaciono tijelo uz prijavu za akreditaciju ZPR.01.04 Zahtjev za akreditaciju sertifikacionih tijela za proizvode, procese i usluge prema MEST EN ISO/IEC 17065:2020 treba da dostavi i sledeće dokumenta:

- opis organizacije ST;
- kompletnu listu lokacija, sa navedenim aktivnostima sertifikovanja i obuhvaćenim zemljama za svaku lokaciju;
- standardni postupci kontrole [videti čl. 40.1.a.ii) Uredbe (EU) br. 2018/848] koja se primjenjuje za sve aktivnosti na koje se odnosi prijava;
- pregled odgovornosti osoblja;
- spisak kvalifikovanih kontrolora po kategoriji proizvoda;
- spisak onih koji vrše preispitivanje prije donošenja odluke o sertifikaciji i donosioca odluka o sertifikaciji po kategoriji proizvoda.

Sljedeći dokumenti moraju biti dostupni na licu mjesta i dostavljaju se Nacionalnom akreditacionom tijelu na zahtjev:

- a) kopija najnovijeg izvještaja o internoj provjeri, programa interne provjere sertifikacionog tijela, kao i poslednjeg preispitivanje od strane rukovodstva;
- b) nastavni programi i prateći dokazi svih članova tehničkog osoblja i kontrolora;
- c) izjave o odsustvu sukoba interesa za osoblje i kontrolore;
- d) dnevnik kontinuirane obuke, koji za svakog člana osoblja i kontrolora precizno navodi naznaku prirode obuke, uključujući datume, trajanje, potvrde o uspješno završenoj obuci.

4.2 Iskazivanje obima akreditacije

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 5 24

Obim akreditacije je definisan Zakonom o organskoj proizvodnji Službeni list Crne Gore 56/13 I iskazivanje istog iskazuje se u skladu sa procedurom ATCG PR.11-1
 Iskazivanje obima akreditacije :

- oranska biljna proizvodnja
- orgaska stočarska proizvodnja uključujući pčelarstvo
- akvakultura
- proizvodnja morskih algi
- proizvodnja organskog kvasca
- proizvodi dobijeni postupcima prerade u organskoj proizvodnji
- proizvodi dobijeni sakupljanjem divljih biljnih vrsta

4.3 Inicijalno ocjenjivanje /ponovno ocjenjivanje

ATCG neće dodijeliti akreditaciju prije izvođenja sledećih ocjenjivanja:ocjenjivanje u kancelariji, ocjenjivanje na svakoj kritičnoj lokaciji i najmanje jedno osvjedočenje za svaku kategoriju proizvoda sertifikacionog tijela za koje je tražilo akreditaciju

Za početnu akreditaciju / ponovno ocjenjivanje sertifikacionog tijela, ATCG mora predvidjeti minimalan broj dana za ocjenjivanje u prostorijama sertifikacionog tijela i minimalan broj osvjedočenja u skladu sa sopstvenom procedurom ATCG PR.01-1 Ocjenjivanje TOU.

TABELA 1

Sertifikaciono tijelo za proizvode		
Ocjenjivanje kancelarije i izvještavanje s obzirom na pregled dokumenata, preliminarnu pripremu i system upravljanja (radni dan)	Ocjenjivanje u kancelariji za svaku grupu proizvoda (ocjenjivač -dan)	Ocjenjivanje na licu mjesta Za svaku skupinu proizvoda proračuni će se napraviti uzimajući u obzir status rizika i potencijalno vrijeme aktivnosti koju treba sprovesti.
2±1	2±1	

U Tabeli 1 prikazan je broj ocjenjivač dana gdje je uzeto u obzir brojem primijenjenih opsega na osnovu proizvodne grupe Sertifiacionog tijela za proizvode i uklakulisano vrijeme pripreme ocjenjivanja ocjenjivanja u kancelariji kao I broj dana za potrebna osvjedočenja.

Osvjedočenje će se provoditi tokom najmanje jedne aktivnosti sertifikacije proizvoda, u okviru svake skupine proizvoda. Vrijeme koje se računa u ocjeni lokacije izračunaće se u skladu s djelatnošću koja se sertifikuje. Od sertifikacionog tijela zatražiće se planovi sertifikacije po ovom pitanju te će se prema tim planovima planirati.

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 6 24

U slučajevima kada se postupak ocjenjivanja lokacije ne sprovodi tokom početne akreditacione provjere za barem jedan proizvod u vezi s grupom proizvoda, čiju su primjenu izvršila sertifikaciona tijela za proizvode, opseg koji se odnosi na ovu grupu proizvoda biće isključen iz obima akreditacije.

Vrijeme koje se koristi za ocjenjivanje na licu mjesta i kancelarije ne bi trebalo biti manje od 75% ukupnog broja ocjenjivač dana. Gore navedeni broj treba uzeti u obzir tokom početnog ocjenjivanja, nadzora i ponovne akreditacije.

4.4 Broj osvjedočenja

Broj osvjedočenja pri inicijalnom i ponovnom ocjenjivanju je :

-najmanje jedno za svaku kategoriju proizvoda odnosno jedan dan za jednu kategoriju proizvoda

-jedno osvjedočenje za grupnu sertifikaciju ukoliko sertifikaciono tijelo obezbjeđuje takvu vrstu usluge.

U izuzetnim slučajevima, osvjedočenje na licu mjesta-WA se može odložiti kao uslov za akreditaciju ako se poslovne aktivnosti neminovno odnose na priznavanje od strane nacionalnog nadležnog organa -Komptetent authority (CA).

Svaka kritična lokacija mora se procijeniti prije početne akreditacije.

Takođe u početnom ocjenjivanju Akreditaciono tijelo mora da potvrdi nekritične lokacije preko reprezentativnog uzorka.

U ciklusu akreditacije ATCG će sprovesti :

a) jedno osvjedočenje na licu mjesta po kategorija proizvoda

b) jedno osvjedočenje na licu mjesta za grupnu sertifikaciju ako sertifikaciono tijelo sertifikuje grupnu sertifikaciju ST,

i

c) dodatni broj osvjedočenja na licu mjesta utvrđen analizom rizika zasnovan najmanje na sledećim faktorima:

-broju kontrolora;

- broju kontrolisanih operatera;

-vrsti aktivnosti koju obavljaju operatori;

-broju osvjedočenja na licu mjesta koji obavlja Nadležni organ-CA;

-nepravilnosti koje se tiču ST-a,

-broju sertifikovanih grupa proizvođača i njihovoj veličini,

-kritični nalazima bilo za sertifikaciono tijelo ili za pojedine kontrolore

-prijavi za priznavanja za nove članice EU

4.5 Proširenje obima akreditacije za dodatne kategorije proizvoda

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 7 24

Prije davanja naloga za proširenje obima akreditacije za sve dodatne kategorije proizvoda, akreditaciono tijelo mora da verifikuje da kontrolori ST imaju potrebne kvalifikacije i da moraju izvesti najmanje jedno ocjenjivanje na licu mjesta u svakoj dodatnoj kategoriji proizvoda za koje ST zahtjeva da bude akreditovano.

Prilikom ocjenjivanja u svrhu proširenja obima akreditacije broj dana u sjedištu ST je jedan.

Broj osvjedočenja Prilikom ocjenjivanja u svrhu proširenja obima akreditacije je za svaku kategoriju proizvod/grupu proizvoda za koje ST zahtjeva proširenje obima akreditacije je po pravilu 1.

4.6 Nadzorna (redovna ocjenjivanja)

Prilikom redovnog ocjenjivanja broj dana u sjedištu ST je jedan.

Broj osvjedočenja prilikom redovnog ocjenjivanja je za svaku kategoriju proizvod/grupu proizvoda je po pravilu minimalno po jedno osvjedočenje u ciklusu akreditacije.

Broj dana ocjenjivanja se određuje na osnovu kriterijuma iz Tabele 1 i relevantne procedure Akreditacionog tijela Crne Gore PR.01 Ocjenjivanje TOU.

Ukupan broj dana se može povećati ako se uzmu u obzir kriterijumi iz Tabele 1.

Svaka kritična lokacija mora se u toku ciklusa osvjedočiti najmanje jednom.

Dodatna nadzorna ocjenjivanja moraju biti sprovedena na svim kritičnim lokacijama gdje su identifikovane velike neusaglašenosti za vrijeme prethodnog ocjenjivanja,

Minimalno trajanje za nadzorno ocjenjivanje mora biti procijenjeno, odnosno biti najmanje 50% od minimuma izračunatog u tabeli 1.

4.7 Ocjenjivanja na Lokaciji sadržana za vrijeme jednog akreditacionog ciklusa i trajanje ocjenjivanja

Akreditaciona tijela moraju da osvjedoče najmanje jednu fizička inspekciju u svakoj kategoriji proizvoda tokom akreditacionog ciklusa, za obim akreditacije za koji je akreditovano ST, ne uzimajući u obzir broj osvjedočenja na licu mjesta obavljenih za vrijeme početne akreditacije ili ponovnog ocjenjivanja tj.reakreditacije.

Dodatni witness audit mora da se sprovede za svakih deset zemalja gdje su operatori aktivni.

Jedno osvjedočenje na licu mjesta može obuhvatiti različite kategorije proizvoda, ako su to sve aktivnosti jednog osvjedočenog operatora i sertifikaciono tijelo ga opravdava.

ATCG će izračunati broj lokacija za ocjenjivanje, na osnovu analize rizika sa, najmanje, sljedećim faktorima:

- iskustvo stečeno na lokaciji za sertifikacione aktivnosti pod akreditacijom,

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 8 24

- prethodne performanse lokacije,
- broj zemalja obuhvaćenih lokacijom,
- nepravilnosti koje su registrovane u bazi podataka OFIS-a i prosljeđene od strane Nadležnih organa.
- broj sertifikata proizvedenih tj . izdatih na lokaciji

Ovaj uzorak lokacija mora biti u porastu ako se Nacionalno akreditaciono tijelo informiše o sumnjama u lažne aktivnosti od strane sertifikacionog tijela

Tabela A - Proračun rezultata rizika za ocjenjivanje na licu mjesta

	Nivo rizika			Score
	Nizak (score=1)	Srednji (score=2)	Visok (score=3)	
Prisutnost / postojanje kritičnog nalaza na prethodnom ocjenjivanju	Ne	/	Da	
Grupna sertifikacija	Ne		Da	
Broj lokacija	1	2 - 5	>5	
Broj kategorija proizvoda	1-2	3 - 4	>4	
Broj obuhvaćenih zemalja članica	1 - 2	3 - 4	>4	
Broj sertifikovanih operatora	<1000	1001 - 6000	>6000	
			Totalni rezultat rizika	

Tabela A ispod omogućava izračunavanje ocjene rizika na lokaciji za sertifikaciono tijelo .

Tabela B - Minimalno trajanje ocjenjivanja na lokaciji

Dan ocjenjivanja (d) Proračun			
Totalni rezultat rizika iz Tabele A	6-9	10-15	16-18
Broj datoteka operatora za provjeru (A)	4	6	8
Ukupno trajanje samo za šemu organske proizvodnje = (A)x 0,25d + 2d	3	3.5	4
Ukupno trajanje za šemu organske proizvodnje ako su primjenjene druge šeme = (A) x0,25d + 1d	2	2.5	3

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 9 24

Tabela B u nastavku prikazuje minimalno trajanje svako ocjenjivanja , na osnovu date procjene rizika (rezultat tabele A) i minimalnog broja operativnih fajlova koje treba provjeriti.

- vrijeme za provjeru jedne datoteke tj .fajla operatora je u prosjeku 0,25 dana (d);
- vreme za provjeru organizacije sertifikacionog tijela CB-a, u vezi sa klauzulama 4, 5, 6.2.2 i 8 ISO / IEC 17065, je u prosjeku 2 dana samo za Organsku proizvodnju (OF).

Vrijeme pripreme i izvještavanja-pisanja izvještaja mora biti dodato gore izračunatom ukupnom trajanju provjere. U slučaju kombinacije sa drugom šemom sertifikacije, trajanje koje proizlazi iz Tabele B dodaje se trajanju izračunatom za drugu šemu.

Minimalno trajanje nadzornog ocjenjivanja i minimum provjerenih datoteka iznosi najmanje 50% od najmanje izračunatog pomoću tabela A i B.

Minimalno trajanje ocjenjivanja ili provjere jedne lokacije na licu mjesta nikada ne smije biti kraće od pola dana, što se dodaje trajanju ocjenjivanja na licu mjesta kako je definisano u tabelama A i B.

4.8 Osvjedočenje na licu mjesta : Kriterijumi za izbor operatora za osvjedočenje

ATCG će prilikom odabira kontrolora I proizvođača , koji će biti predmet osvjedočenja , voditi računa da se osvjedočenja realizuju kod proizvođača sa ocjenjenim većim rizikom . Da bi utvrdio koji proizvođači bi mogli da predstavljaju veći rizik odstupanja, ATCG će razmotriti sledeće faktore:

- a) složenost aktivnosti koje obavljaju operatori;
- b) posebno trgovci ili posrednici za izvoz ili uvoz;
- c) veličina grupe operatora;
- d) spisak proizvoda visokog rizika, izvađenih iz OFIS baze podataka ili drugih informacija poput špekulativnog lanca snabdjevanja, itd.;
- e) spisak zemalja visokog rizika (prema članu 8 Uredbe (EU) 2021/1698);
- f) količinu proizvoda sertifikovanih za određenog operatera;
- g) odstupanja koja je odobrilo ST (npr.: retroaktivno priznavanje konverzije);
- h) nepravilnosti koje se tiču ST-a;
- i) osvjedočenja na licu mjesta koje obavlja Nadležni organ;
- j) rezultat prethodnih osvjedočenja sa lica mjesta.

ATCG će izbjegavati ponavljano osvjedočenje istog operatera / kontrolora , osim ako nema značajnih rizika ili specifičnih indikacija za ovog operatera ili kontrolora .

Ako se ponavljaju osvjedočenja na licu mjesta zbog ograničenog broja sertifikovanih operatera ili dostupnosti kontrolora , Izveštaj o ocjenjivanju ATCG mora dokumentovati ovu činjenicu.

ATCG mora razmotriti prethodne rezultate o osvjedočenjima sa lica mjesta kako bi uspostavio svoju strategiju za osvjedočenja.

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 10 24

Kad god je izvodljivo, akreditaciono tijelo treba da izabere inspektore i operatore za osvjedočenje i da su osvjedočenja na licu mjesta obavljaju kod operatora sa većim rizikom i odstupanjima od zahtjeva za organsku proizvodnju.. akreditaciono tijelo će uzeti u obzir analizu rizika ST da bi odredili operatore koji predstavljaju visok rizik

Prilikom izbora osvjedočenja, ATCG mora takođe uzeti u obzir proizvodni ciklus svakog proizvoda, kao relevantne, kako bi se osiguralo da su proizvodi prisutni u to vrijeme. Nije adekvatno da osvjedočenje pokriva isključivo aktivnosti koje su u suštini administrativne prirode (npr, trgovci).

Poželjno je da ATCG osvjedočava inspektore ST (e) koji nijesu bili u prethodnom osvjedočenju u posebnom polju kompetencije. Osvjedočenja na licu mjesta moraju izbjeći ponavljanje istom klijentu sertifikacionog tijela. Gde se ponovna osvjedočenja pojavljuju zbog ograničenog broja sertifikovanih operatera, ATCG u izveštaju mora naznačiti ponavljanje osvjedočenja.

4.9 Razmjena informacija između ATCG , Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i vlasnika šeme

Nadležni organ države članice odnosno Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja kao delegator ovlaštenja za prenos mogu obezbijediti i specifične inpute ATCG za ocjenjivanje ST. ATCG mora razmotriti rezultate nadzora koje je pružio Nadležni organ odnosno Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
 Izveštaj ATCG-a mora da navede da li su korektivne mjere zahtijevane tokom prethodne ocjene Nadležnog organa sprovedene blagovremeno.

Ako ATCG odluči da suspenduje ili povuče akreditaciju sertifikacionom tijelu koji posluje u državi članici, ATCG mora blagovremeno obavijestiti relevantni Nadležni organ

4.10 Kvalifikacije tehničkih ocjenjivača i eksperata koje angažuje ATCG

Tehnički ocjenjivači i eksperti moraju imati najmanje diplomu u disciplinama povezanim sa obimom akreditacije (npr. agronomi, naučnici za hranu), u slučaju da ne posjeduju diplomu, zahtjeva se dodatno profesionalno iskustvo. Minimum dvije godine u organskoj poljoprivredi, akvakulturi, proizvodnji hrane ili trgovini sa proizvodima iz organske proizvodnje je potrebno. Pored toga, minimum dvije godine profesionalnih aktivnosti sa nadzorom i ili ocjenjivanjima u onim tehničkim područjima za koje je tehnički ocjenjivač određen. Ocjenjivači i eksperti moraju imati adekvatno znanje EU Regulative kao i crnogorskih regulativa iz Organske proizvodnje. Ocjenjivači i eksperti moraju biti posmatrani u relevantnim zahtjevima za nepristrasnost i profesionalnu stručnost.

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 11 24

Početna i stalna obuka za ocjenjivače i eksperte će obuhvatiti sistema menadžmenta kvalitetom u skladu sa standardom ISO/IEC 17065 u ST za sertifikaciju proizvoda iz organske proizvodnje, kao i obuku u praktičnom ocjenjivanju za obim organske proizvodnje.

Za svrhu svjedočenja, ocjenjivači I eksperti moraju imati očito znanje i / ili iskustvo u vezi s Uredbom (EU) 2018/848 i relevantnim delegiranim aktima.

Dodatno, za ocjenjivanja i aktivnosti van EU, tehnički ocjenjivači I eksperti moraju imati adekvatno znanje o smernicama Codex Alimentarius CAC / GL 32 i dokazani stepen iskustva u trećim zemljama izvan EU u organskom sektoru.

Početna i stalna obuka za ocjenjivače I tehničke eksperte mora da obuhvati specifičnu primjenu sistema upravljanja kvalitetom prema ISO / IEC 17065 u sertifikacionom tijelu koji sertifikuje proizvode iz organske proizvodnje i mora dozvoliti razmjenu praksi akreditacije, uključujući primjere, grupnu sertifikaciju ili grupu operatora-proizvođača, ravnotežu mase, sljedivost itd. za obim organske proizvodnje.

5. ZAHTJEVI ZA AKREDITACIONA TIJELA ZA OCJENJIVANJE ST KONTROLNIH TIJELA IZ OBLASTI SERTIFIKACIJE ORGANSKE PROIZVODNJE U SKLADU SA REFERENTNIM DOKUMENTIMA I MJERAMA KONTROLE KOJI SU EKVIVALENTI SA EU REGULATIVOM

Prilikom ocjenjivanja sertifikacionih tijela koja rade u trećim zemljama u cilju verifikacije ispunjenosti ekvivalentnosti sa gore navedenim evropskim standardima organske proizvodnje i mjerama kontrole, Akreditaciono tijelo Crne Gore mora uzeti u obzir, najmanje, sledeća dokumenta:

Prilikom ocjenjivanja ST koji posluju u trećim zemljama, ATCG mora uzeti u obzir, najmanje, sljedeća dokumenta:

- a) Uredba (EU) 2018/848 Evropskog parlamenta i savjeta od 30. maja 2018. o organskoj proizvodnji i obilježavanju organskih proizvoda i stavljanju van snage Uredbe Saveta (EU) br. 834/2007;
- b) Povezani delegirani i sprovedeni akti u vezi sa Uredbom (EU) 2018/848, i naknadnim amandmanima, posebno:
  - o Uredba (EU) 2021/1697 i 1698 koja dopunjuje proceduralne uslove za priznavanje kontrolnih organa i kontrolnih tela koji su nadležni da sprovedu kontrole operatera i grupa operatera sertifikovanih organskih i organskih proizvoda u trećim zemljama i pravilima o njihovom nadzor i kontrole
  - o Uredba (EU) 2021/1342 koja dopunjava pravila o informacijama koje treba da šalju treća zemlja i Nadležni organ i sertifikaciono tijelo u svrhu nadzora i njihovog priznavanja prema članu 33(2) i (3) Uredbe (EZ) br. 834/ 2007 za uvezene organske proizvode i mjere;
- c) Ostalu primenljivu dokumentaciju koju je objavila Evropska komisija u vezi sa Uredbom (EU) 2018/848;

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 12 24

Codex Alimentarius GL 32-1999 Smjernice za proizvodnju, preradu, obilježavanje i marketing organski proizvedene hrane.

-Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007;

5.1 Zahtjev sertifikacionog tijela za akreditaciju

Pored dokumenata definisanih u tački 4.1, ST potrebno je da podnesu najmanje sljedeće:

- a) opis njihovih kontrolnih mjera prilagođenih trećim zemljama i standardnih procedura kontrole implementiranih za sve aktivnosti u trećim zemljama, ili dokumenata potrebnih za tehnički dosije (član 46.4 Uredbe (EU) 2018/848) od strane Komisije;
- b) ažuriranu listu zemalja obuhvaćenih aplikacijom, broj procijenjenih operatera uključujući grupu(e) operatera, ako ih ima, po kategoriji i po zemlji.

5.2 Iskazivanje obima akreditacije

Obim akreditacije mora biti definisan kako je definisano u Uredbom (EU) 2018/848 :

Tabela 2 - Obim koji se odnosi na organske sertifikate u trećim zemljama

Proizvodi (Uredba (EU) 2018/848, član 35 (7))	Šema akreditacije naspram šeme sertifikacije
a) neprerađeno bilje i biljni proizvodi, uključujući sjemenje i drugi biljni reprodukcijski materijal; b) stoka i neprerađeni proizvodi stočnog porijekla; c) alge i neprerađeni proizvodi akvakulture; d) prerađeni poljoprivredni proizvodi, uključujući proizvode akvakulture, koji se upotrebljavaju za prehrambene svrhe; e) hrana za životinje; f) vino; g) drugi proizvodi navedeni u Prilogu I Uredbe ili proizvodi koji nisu obuhvaćeni prethodnim kategorijama [moguć je fleksibilan obim u skladu sa EA-2/15 i politikom NAT]	- Uredba (EU) br. 2018/848 o organskoj proizvodnji i obilježavanju organskih proizvoda i njeni propisi za sprovođenje; priznavanje u skladu sa članom 46 i pripadajućim delegiranim i implementiranim aktima - Uredba (EU) 2021/1698 sa proceduralnim zahtjevima za priznavanje kontrolnih organa i kontrolnih tijela koji su nadležni da sprovedu kontrole nad operaterima i grupama operatera sertifikovanih organskih i organskih proizvoda u trećim zemljama i sa pravilima o njihovom nadzoru i kontroli i druge radnje koje obavljaju ti kontrolni organi i kontrolna tijela - Ostala primenljiva dokumentacija koju je objavila Evropska komisija u vezi sa Uredbom (EU) 2018/848;

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 13 24

Opcija: Grupa operatera	<ul style="list-style-type: none"> - Codex Alimentarius CAC/GL 32 Smjernice za proizvodnju, preradu, obilježavanje i marketing organski proizvedene hrane. + Standardne kontrolne procedure ST <p>Spisak zemalja [obuhvaćene zemlje mogu biti pokrivenne fleksibilnim opsegom u skladu sa EA-2/15 i politikom NAB]</p>
<ul style="list-style-type: none"> a) neprerađeno bilje i biljni proizvodi, uključujući sjemenje i drugi biljni reprodukcijski materijal; b) stoka i neprerađeni proizvodi stočnog porijekla; c) alge i neprerađeni proizvodi akvakulture; d) prerađeni poljoprivredni proizvodi, uključujući proizvode akvakulture, koji se upotrebljavaju za prehrambene svrhe; e) hrana za životinje; f) vino; g) drugi proizvodi navedeni u Prilogu I Uredbe ili proizvodi koji nisu obuhvaćeni prethodnim kategorijama [moguć je fleksibilan obim u skladu sa EA-2/15 i politikom NAT] Opcija: Grupa operatera	<ul style="list-style-type: none"> - Uredba (EU) br. 2018/848 o organskoj proizvodnji i obilježavanju organskih proizvoda i njeni propisi za sprovođenje; priznavanje u skladu sa članom 47 i pripadajućim delegiranim aktima i aktima za sprovođenje - Uredba (EU) 2021/1698 sa proceduralnim zahtjevima za priznavanje kontrolnih organa i kontrolnih tijela koji su nadležni da sprovode kontrole nad operaterima i grupama operatera sertifikovanih organskih i organskih proizvoda u trećim zemljama i sa pravilima o njihovom nadzoru i kontroli i druge radnje koje obavljaju ti kontrolni organi i kontrolna tijela - Ostala primenljiva dokumentacija koju je objavila Evropska komisija u vezi sa Uredbom (EU) 2018/848; - Codex Alimentarius CAC/GL 32 Smjernice za proizvodnju, preradu, obilježavanje i marketing organski proizvedene hrane. - Primjenljivo nacionalno zakonodavstvo + Standardne kontrolne procedure ST

5.3 Ocjenjivanje

Program ocjenjivanja za akreditaciju u trećim zemljama zasniva se na istim definisanim zahtjevima u tački 4. Izveštaji o ocjenjivanju moraju sadržati zahtjeve navedene u odgovarajućem sekundarnom aktu Uredbe (EU) 2018/848, posebno Uredbe (EU) 2021/1698 (aneks I).

Ako ST koje je već akreditovano za organsku proizvodnju unutar EU podnese zahtjev za organsku proizvodnju unutar trećih zemalja, ATCG mora izvršiti pregled dokumenata kako bi utvrdio broj ocjenjivanja na licu mjesta i dodatni broj osvjedočenja na licu mjesta potreban u pogledu tačaka 5.4 i 5.5 ispod.

5.4 Ocjenjivanja na licu mjesta tj.ocjenjivanje na lokaciji I trajanje ocjenjivanja na lokaciji

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 14 24

Za prvu primjenu priznavanja, svaka kancelarija u kojoj se donose odluke o sertifikaciji mora biti ocjenjena na licu mjesta.

Izveštaj o ocjenjivanju ovih kancelarijatj će sadržati detaljne informacije (u aneksu 1 dio A Uredbe (EU) 2021/1698) .

Za nadzor kod sertifikacionog tijela , svaka kancelarija u kojoj se donose odluke o sertifikaciji mora biti ocjenjena na licu mjesta jednom godišnje. Ova procjena je izvršena fizički i može se izvršiti samo daljinski ako tako odluči Komisija .

Godišnji izveštaj o ocjeni kancelarije(a) odluke o sertifikaciji moraju pokriti sve tačke navedene u listi u Aneksu II Uredbe (EU) 2021/1698.

Metoda proračuna broja dana ocjenjivanja primjenjuje se u skladu sa Tabelama C I D

Tabele C - Proračun rezultata rizika za ocjenjivanje na licu mjesta za treće zemlje -TC

	Nivo rizika			Score
	Nizak (score=1)	Srednji (score=2)	Visok (score=3)	
Operatori u trećim zemljama i u evropskoj uniji	Ne	/	Da	
Grupna sertifikacija	Ne	/	Da	
Prisustvo kritičnih nalaza sa prethodnog ocjenjivanja	Ne	/	Da	
Broj lokacija	Nijedna	1 - 5	>5	
Broj kategorija proizvoda	1	2 - 4	>4	
Broj obuhvaćenih zemalja	1 - 2	3 - 10	>10	
Broj sertifikovanih operatora	<1000	1001 - 6000	>6000	
			Totalni rezultat rizika	

Što se tiče iskustva ATCG-a u sektoru:

- vrijeme za provjeru jedne datoteke –fajla operatora je u proseku 0,5 dana (d);
- vrijeme za provjeru organizacije ST-a, u vezi sa klauzulama 4, 5, 6.2.2 i 8 ISO / IEC 17065, je u prosjeku 3d za ST ocjenjeno samo za organsku proizvodnju.

Table D – Minimalna dužina ocjenjivanja za treće zemlje

Dani (d) Proračun			
Totalni rezultat rizika , rezultat C iznad	7-9	10-13	14-21
Broj fajlova operatora za provjeru (A)	4	6	8

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 15 24

Totalno vrijeme ocjenjivanja samo za organsku proizvodnju = (A)x0,5d + 3d	5	6	7
Ukupno trajanje ocjenjivanja za organsku proizvodnju ako su primenjene druge šeme = (A)x0,5d+2d	4	5	6

5.5 Osvjedočenja

5.5.1 Izračunavanje broja osvjedočenja

Prilikom početnog, ponovnog ocjenjivanja ili ocjenjivanja u svrhu proširenja obima akreditacije ATCG mora da obavi osvjedočenje:

a) za svaku kategoriju proizvoda (koja je navedena u členu 35 (7) Uredbe (EU) 2018/848 - prijavljena u zahtjevu sertifikacionog tijela

b) za svaku kategoriju proizvoda u različitoj trećoj zemlji, ako sertifikaciono tijelo zatraži priznavanje za obavljanje sertifikacije u više od jedne treće zemlje;

Prioritet za ocjenjivanje imaju grupne sertifikacije ako sertifikaciono tijelo pruža usluge grupne sertifikacije

Tokom osvjedočenja pokriću se sve aktivnosti STOP na lokaciji i može biti sprovedeno sa udaljenosti uz odluku Evropske Komisije.

Za potrebe podnošenja godišnjeg izvještaja Evropskoj Komisiji, sertifikaciono tijelo će obezbijediti da se osvjedočenja sprovode u skladu sa Odjeljcima 1 i 2 Dijela B Aneksa 1. Uredbe (EU) 2021/1698 i sledećim pravilima:

a) dužina perioda između dva osvjedočenja ne može biti duža od 4 godine;

b) broj osvjedočenja sprovedenih na početnom ocjenjivanju, za priznavanje usklađenosti proizvoda sa regulativom EU, neće se uzeti u obzir za izračunavanje ukupnog broja osvjedočenja koji će se izvršiti tokom 4 godine iz tačke (a) iznad,

c) jedno dodatno osvjedočenje će se izvršiti:

1) svake dvije (2) godine u prijavljenim trećim zemljama gdje se proizvode ili prerađuju visokorizični proizvodi, kako je navedeno u členu 8. Uredbe (EU) 2021/1698;

2) jedno osvjedočenje na svakih 10 zemalja trećeg svijeta. Ova dodatna osvjedočenja će se izvršiti u roku od četiri (4) godine.

d) više osvjedočenja će se izvršiti na zahtjev Komisije ili ATCG, na osnovu analize rizika koji se zasnivaju na sledećim faktorima:

1. broj kontrolora sertifikacionog tijela

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 16 24

2. broj operatera kontrolisanih od strane sertifikacionog tijela;
3. vrste proizvodnje/djelatnosti proizvođača uključenih u organsku proizvodnju;
4. broj prethodnih neusaglašenosti sertifikacionog tijela;
5. broja grupnih sertifikacija i veličina istih;
6. kritični nalazi koji se odnose na rad sertifikacionog tijela ili su posebno uočeni u radu kod pojedinih kontrolora;
7. prirode proizvoda sa povećanim rizikom po neusaglašenost;
8. povratne informacije EK bazirane na prethodnim godišnjim izveštajima sertifikacionog tijela;
9. opravdanim sumnjama, da su klijenti sertifikacionog tijela počinili prevaru;
10. obima proizvoda uvezenih iz treće zemlje u EK i aktivnostima sertifikacionog tijela u trećim zemljama

Komisija je dala primjere izračunavanja broja osvjedočenja sertifikacionog tijela za potrebe priznanja sprovođenja kontrola uvezenih organskih proizvoda i izdavanje sertifikata u trećim zemljama.

Za informaciju, neki primjeri dati od strane Evropske komisije:

Ako novo ST zahtijeva priznavanje za dvije (2) kategorije proizvoda u šest (6) trećih zemalja, najmanje dva (2) VA moraju se izvršiti u dvije (2) različite treće zemlje, uključujući grupnu sertifikaciju (ako je primjenljivo).

U slučaju da je ST već priznato pod ekvivalentnošću, primjenjuje se laki dosije u pogledu VA (Aneks I, odjeljak 3- dio B Uredbe (EU) 2021/1698 pod sljedećim uslovima:

- VA uvedeni su manje od 2 godine prije
- 2 VA (po jedan za svaku kategoriju), ali nema obaveze da ih ima u 2 različite treće zemlje

Ako ST već priznato za ekvivalentnost traži priznanje za 7 kategorija u 80 zemalja sa operatorima grupe, i u 3 treće zemlje gdje se proizvode proizvodi visokog rizika:

- Za 7 kategorija, potrebno je 7 osvjedočenja na licu mjesta u 7 različitih trećih zemalja u periodu od 4 godine,
- poželjno u grupi operatera,
- zatim, pošto 8x10 trećih zemalja pokriva ST, 8 osvjedočenja na licu mjesta treba dodati u periodu od 4 godine,
- zatim, pošto su 3 treće zemlje sa proizvodima visokog rizika pokrivena od strane ST, 3 osvjedočenja na licu mjesta treba da se dodaju svake 2 godine.

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 17 24

Za 4 godine, ukupna suma je 21 osvjedočenja na licu mjesta (=7+8+3x2) u periodu od 4 godine.

5.5.2 Kriterijumi za izbor kontrolora/ operatera koji će da budu osvjedočeni

ATCG samostalno vrši odabir kontrolora i operatera koji će biti na osvjedočenju, obezbjeđujući da se osvjedočenje obavlja sa operaterima sa većim rizikom za odstupanja od potreba organske proizvodnje. Da bi utvrdio koji operateri bi mogli da predstavljaju veći rizik za odstupanja, ATCG će razmatrav sledeće faktore:

- a) složenost aktivnosti koje obavljaju operatori;
- b) posebno trgovci ili posrednici za izvoz;
- c) veličina grupe operatera;
- d) spisak proizvoda visokog rizika, izvađen iz OFIS baze podataka ili iz smernica Evropske komisije,
- e) spisak zemalja visokog rizika, izvađenih iz baze podataka o korupciji OFIS-a ili veb stranice (npr.: Transparency international);
- f) količinu proizvoda sertifikovanih za određenog operatera;
- g) odstupanja koje je odobrilo ST (npr.: retroaktivno priznavanje konverzije);
- h) nepravilnosti koje se tiču ST-a;
- i) povratne informacije Evropske Komisije nakon godišnjeg izveštaja ST-a;
- j) rezultati prethodnog osvjedočenja sa lica mjesta, itd.

Trebalo bi izbjegavati ponavljano osvjedočenje istog operatera/ kontrolora, osim ako nema značajnih rizika ili specifičnih indikacija za ovog operatera ili kontrolora. Ako se ponavljaju osvjedočenja zbog ograničenog broja sertifikovanih operatera ili dostupnosti kontrolora, ATCG mora dokumentovati ovu činjenicu. ATCG mora razmotriti prethodne rezultate sa osvjedočenja kako bi utvrdila svoju strategiju ocjenjivanja.

5.6 Proširenje obima akreditacije

Prilikom podnošenje prijave za proširenje obima akreditacije sa zahtjevima za zemlje trećeg svijeta, primenjuje se tačka 4.5.

Pored toga, potrebna je akreditacija Uredbom (EU) br. 2018/848 (čl. 45.b i 57) prema opciji broj 4 za priznavanje za ST koja sertifikuju organske proizvode, uvezenih u EU a koji dolaze iz trećih zemalja, a koji su:

- a) princip usklađenosti („compliance approach“) sa regulativom EU (regulisano čl. 45.i i čl. 46 Uredbe EU 2018/848);
- b) priznanje u slučajevima kada proizvod dolazi iz zemlje trećeg svijeta koja je priznata u okviru trgovinskog sporazum i taj proizvod ispunjava uslove utvrđene u mjerodavnom trgovinskom sporazumu (član 45.ii i 47. Uredbe (EU) 2018/848).

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 18 24

- c) priznanje u slučajevima kada proizvod dolazi iz zemlje trećeg svijeta koja je priznata u skladu sa članom 48. i taj proizvod je usklađen s ekvivalentnim pravilima proizvodnje i kontrole te treće zemlje te je uvezen sa potvrdom o inspekciji kojom se potvrđuje ta usklađenost izdata od nadležnih tela, kompetentnih tela i kontrolnih tela koji su navedeni u Aneksu III Uredbe Komisije (EZ) br. 1235/2008 i čl. 45.iii i 48 Uredbe EU 2018/848;
- d) kontrola od strane STSP koje je priznato u svrhu ekvivalentnosti, navedeno u aneksu IV Uredbe Komisije (EZ) br. 1235/2008 (član 57. EU Uredbe 2018/848

5.6.1 Opcija broj 1 (Usaglašenost)

Proširenje akreditacije zasniva se na ocenjivanjima na lokaciji kako je definisano u tački 5.6.

U skladu sa Uredbom (EU) 2021/1698 (Aneks I, dio B, stav 3), za ST priznat prema članu 33(3) Uredbe (EU) br. 834/2007(1) i uključeno u listu uspostavljenju u skladu sa članom 57(2) Uredbe (EU) 2018/848, tehnički dosije priznavanja može uzeti u obzir sledeće vrste sprovedenih osvjedočenja na licu mjesta :

- tokom poslednje 2 godine od strane ATCG u svrhu njihovog priznavanja prema Uredbi (EU) br. 834/2007 za svaku kategoriju proizvoda za koju ST traži priznanje u skladu sa članom 46 Uredbe (EU) 2018/848; i
- u TZ trećoj zemlji za koju je ST priznato prema članu 33(3) Uredbe (EU) br. 834/2007.

Međutim, za svako od ovih osvjedočenja, ATCG će potvrditi da je ST sertifikacionom tijelu u potpunosti adresiralo sve nalaze.

5.6.2 Opcija br. 2 (Trgovinski sporazum)

Akreditaciju može zatražiti lokalni Nadležni organ iz treće zemlje koju je EU priznala na osnovu trgovinskog sporazuma. ATCG mora kontaktirati Evropsku komisiju da utvrdi skup zahtjeva obuhvaćenih trgovinskim sporazumom i kontaktirati lokalni Nadležni organ. Lokalni Nadležni organ može zahtijevati posebne programe akreditacije. Kada je primjenjivo , klauzula 5 se primjenjuje uobičajeno

5.6.3 Opcija br. 3 (priznanje u trećim zemljama)

To priznanje ističe 31. decembra 2026. u skladu sa članom 48 Uredbe (EU) 2018/848.

Akreditaciju može zatražiti lokalni Nadležni organ treće zemlje priznat od strane EU prema Uredbi (EU) br. 1235/2008. ATCG mora kontaktirati Evropsku komisiju da utvrdi skup zahtjeva obuhvaćenih tim priznanjem i kontakt lokalnog Nadležnog organa. Lokalni Nadležni organ može zahtijevati posebne programe akreditacije. Tamo gde je primjenjivo, podrazumevano se primenjuje tačka 4.

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 19 24

5.6.4 Opcija br. 4 (ekvivalentnost)

Ovo priznanje ST-a će isteći 31. decembra 2024. u skladu sa članom 57 Uredbe (EU) br. 2018/848. Tokom prelaznog perioda koji počinje 01. januara 2022. za ovaj slučaj primenjuje se tačka 5 ovog dokumenta.

Pored zahtjeva definisanih u tački 4.2, ATCG ne smije odobriti akreditaciju prije nego što bude imao ocjenjivanje ovog ekvivalentnog standarda primenjenog u trećim zemljama. ST mora predstaviti detaljan opis svog ekvivalentnog standarda koji je primijenjen u trećoj zemlji prema ATCG. ST mora osigurati da su ti dokumenti ažurni i da pokrivaju sve kategorije proizvoda za koje ST traži akreditaciju.

Ocjenjivanje ekvivalentnosti od strane ATCG-a mora se zasnivati na strana po strana ili tačka po tačka ocjenjivanju od strane sertifikacionog tijela i biti verifikovano od strane akreditacionog tijela da demonstrira ekvivalentnost proizvodnog standarda za svaku kategoriju proizvoda po uredbi (EC) 1235/2008 i pripadajućim aktima. Ocjenjivanje mora uključiti popis značajnih razlika između proizvodnog standarda ST i kontrolnih mjera i Uredbe (CE) br. 889/2008 i povezanih akata i obezbijediti opis rješenja razlika, uzimajući u obzir smjernice Codex Alimentarius CAC / GL 32. Ocjenjivanje mora uključiti potvrdu ATCG-a o ekvivalentnosti proizvodnog standarda i kontrolnih mjera.

Tabela ekvivalencije treba da se koristi za ocjenjivanje stranu po stranu za standard proizvodnje i kontrolne mjere sa Uredbom (CE) br. 1235/2008 i pratećim aktima koji se primenjuju u trećim zemljama.

5.7 Kvalifikacije tehničkih ocjenjivača i eksperata

Tehnički ocjenjivači i eksperti neophodno je da posjeduju adekvatna znanja o EU propisima kojima se uređuje organska proizvodnja i Codex Alimentarius CAC/GL 32-1999, kao i iskustvo u nadzoru i/ili ocjenjivanju u trećim zemljama. Takođe, neophodno je da završen fakultet tehničkih ocjenjivača/eksperata odgovara kategoriji odnosno grupi proizvoda iz obima akreditacije (npr. diplomirani inženjer poljoprivrede, inženjer prehrambene tehnologije, doktor veterinarske medicinei sl.).

5.8 Razmjena informacija između akreditacionog tijela i Evropske komisije

Evropska komisija, koja je vlasnik šeme za sertifikaciju u oblasti organske proizvodnje po EU regulativi, može ATCG-u postaviti određene informacije ili zahtjeve koji se odnose na ocjenjivanje ST koje se bave sertifikacijom u oblasti organske proizvodnje u skladu sa referentnim dokumentima i mjerama kontrole koji su ekvivalentni sa EU regulativom, posebno u slučajevima utvrđenih nepravilnosti koje su objavljene na OFIS-u. Takođe, ATCG uzima u obzir rezultate nadzora koje sprovode kompetentna tijela ili neko drugo akreditaciono tijelo za potrebe utvrđivanja/potvrđivanja statusa akreditacije.

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 20 24

5.9 Suspendovanje , povlačenje ili smanjenje akreditacije

Ukoliko ATCG donese odluku o ukidanju akreditacije ili odluku o suspenziji ST koje radi na teritoriji trećih zemalja ATCG će o tome u što kraćem roku obavjestiti Evropsku Komisiju, obzirom da suspendovano tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti nema pravo da izdaje isprave o usaglašenosti koji se odnose na organsku proizvodnju dok traje suspenzija. U slučaju da evropska komisija donese odluku o ukidanju priznavanja ST djelimično ili u potpunosti, aneks IV Uredbe komisije (EZ) br. 1235/2008 će biti izmjenjen, a OFIS će biti ažuriran, tako da će ATCG biti upoznato sa promjenama.

Ako ST nema klijenta za određenu kategoriju proizvoda tokom 48 uzastopnih kalendarskih mjeseci, ATCG bi trebalo da suspenduje dotičnu kategoriju iz obima akreditacije. Razlozi da se ne suspenduje dio opsega akreditacije treba da budu opravdani i dokumentovani. Takvi razlozi mogu da uključuju pozitivne poslovne izglede (dobijanje novih klijenata u dogledno vrijeme) ili posebne dokaze o zamjeni upravljanja kompetencijama uprkos nedostatku klijenata.

Takva suspenzija može biti ukinuta nakon što se uspješno obavi osvjedočenje na licu mjesta za datu kategoriju proizvoda .

5.10 Sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda

Za potrebe sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/prehrambenih proizvoda ATCG će prilikom akreditacije sertifikacionih tijela koja koja sertifikuju zaštićene poljoprivredne /prehrambene proizvode koristiti dokument EA 3/02 u vezi sa obimom akreditacije , procesom ocjenjivanja , dodjeljivanjem akreditacije , nadzorom i proširenjem obima (**izmjena 1 od 27.10.2023**)

PRILOG I.

Sadržaj Izvještaja o ocjenjivanju prema Uredbi EU 2021/1698 od 13.jula 2021. godine (iz dijela A I dijela B Uredbe EU 2021/1698 od 13.jula 2021. Godine)

Izvještaj o pregledu dokumentacije sadrži sledeće elemente :

- Strukturu i veličinu sertifikacionog tijela za proizvode ;
- Informatički sastav upravljanja;
- Lokaciju sertifikacionog tijela
- Vrste aktivnosti, uključujući aktivnosti sklopljene sa podugovaračima , **osim** inspekcije i uzrokovanja;
- Organizacionu šemu;

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 21 24

- Upravljanja kvalitetom
- Ocjenjivanje postupaka za razmjenu informacija između sjedišta i podružnica te podugovorenih laboratorija, kao i s Komisijom, državama članicama, drugim kontrolnim tijelima i drugim kontrolnim ustanovama;
- Ocjenjivanje znanja i kvalifikacija osoblja u pogledu zakonodavstva Unije o pravilima i kontrolama organske proizvodnje;
- Provjeru jesu li odabrana pravila o upotrebi jezika i dokumenti koje kontrolno tijelo ili kontrolna ustanova izdaje razumljivi ugovornim klijentima ili grupama proizvođača, posebno unutrašnji postupci za osoblje uključeno u postupak certifikacije ili kontrole;
- Ocjenu kontinuiranih programa za osposobljavanje i efektivni nadzor kontrolnog tijela ili kontrolne ustanove nad kompetencijama osoblja stečenima tokom osposobljavanja;
- Ocjenu iskustva i kompetencija osoblja za kategorije proizvoda iz člana 35. stavka 7. Uredbe (EU) 2018/848 koje su podložne kontrolama i koje su obuhvaćene priznanjem u svakoj trećoj zemlji, uključujući radni status dotičnih inspektora i njihov ugovorni odnos s kontrolnim tijelom;
- Ocjenjivanje internih procedura povezanih s kontrolnim aktivnostima u pogledu klijenata ili grupe klijenata, ako postoje, te posebnih vještina i osposobljavanja potrebnih za inspektore kontrolnog tijela ili kontrolne ustanove koja upravlja sastavom za internu kontrolu grupe subjekata;
- Opis i ocjenu performansi kontrolnog sastava koji se uspostavlja za svaku treću zemlju, uključujući prema potrebi posebnosti kontrole za grupe klijenata;
- sve dodatne informacije koje akreditaciono tijelo smatra potrebnima.

Izveštaj u dijelu posjete sjedištu sertifikacionog tijela sadrži sledeće elemente:

- Rezultat provjere svih kategorija proizvoda iz člana 35. stav 7. Uredbe (EU) 2018/848 za koje se traži priznanje i potvrdu da je kontrolna ustanova propisno provela zahtjeve povezane s kontrolom klijenata I i grupa proizvođača iz poglavlja III. ove Uredbe i posebno članaka 9. i 10.;
- ocjenu kataloga mjera koje se preduzimaju u slučaju utvrđivanja neusaglašenosti;
- ocjenu postupaka analize rizika u svrhu kontrola, uključujući kontrole bez prethodne najave;
- ocjenu strategije, postupka i metodologije uzorkovanja;
- ocjenu komunikacije s Komisijom i drugim kontrolnim tijelima i drugim kontrolnim ustanovama;

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 22 24

- zaključke iz razgovora s osobljem zaduženim za kontrolu i certifikaciju koji se odnose na njihovu uspješnost i kompetenciju u zadacima sertifikacije i kontrole;
- potvrdu da kontrolno tijelo ili kontrolna ustanova ima sredstva za sprovođenja sastava kontrole u skladu s ovom Uredbom u svakoj trećoj zemlji za koju zatraži priznavanje, posebno dovoljno inspektora za sprovođenje fizičkih pregleda (osvjedočenja) u svakoj fazi proizvodnje, pripreme i distribucije, prema potrebi, na bazi njihove procjene rizika, dodatnih kontrola ili uzrokovanja i dokumenata koje ugovorni subjekti razumiju ako su dokumenti namijenjeni klijentima ili grupama proizvođača ;
- potvrdu sposobnosti i kompetentnosti kontrolnog tijela ili kontrolne ustanove da sprovodi svoje zadatke u svakoj trećoj zemlji za koju zatraži priznavanje, posebno uzimajući u obzir očekivani broj klijenata ili članova grupe klijenata , opseg izvezenih proizvoda, prirodu i porijeklo proizvoda, uključujući ocjenu dosijea klijenata i inspektora;

Zapisi sa osvjedočenja sadrže:

- Ime klijenta, ime kontrolora sertifikacionog tijela I ime ocjenjivača sertifikacionog tijela ;
- Opšte informacije o osvjedočenju u prisutnosti svjedoka, kao što su mjesto, vrijeme, plan kontrole te iskustvo klijenta ili grupe proizvođača u pogledu pravila organske proizvodnje;
- Opseg kontrole ;
- Pripremu i znanje kontrolora , kao što su planiranje rada, uputstva za rad, dokumenti i materijali stavljeni na raspolaganje kontroloru, znanje kontrolora o odgovarajućoj kategoriji proizvoda, ocjena robusnosti plana organskog sastava klijenta ili sastava interne kontrole grupe proizvođača , provjeravanje sukoba interesa, poznavanje Uredbe (EU) 2018/848, poznavanje unutarnjih procedura kontrolnog tijela u pogledu funkcionisanja ili uspostavljanje sistema kontrolisanja i postupka sertifikacije;
- Efektivnost rad kontrolora , kao što su trajanje kontrole, ocjena razgovora, provjera prethodnih neusaglašenosti, prikupljanje relevantnih informacija, autoritet i analitičke vještine, tehnika vođenja razgovora i ispitivanja, stvarne jezičke vještine, poznavanje lokalnih poljoprivrednih uslova i praksi, praksi prerade u toj zemlji i socijalne vještine;

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 23 24

- Kvalitet fizičke kontrole objekta/ gazdinstva/ jedinice, kao što su metodologija i kvalitet upotrijebljenog kontrolnog popisa za kontrolu, informacije koje je operater naveo u planu organske proizvodnje, robusnost provjere bilansa mase i sljedivosti, metodologija upotrijebljena za uzorkovanje i kontrolu ključnih područja;
- Nalaze, status otkrivenih neusaglašenosti i primijenjene korektivne mjere;
- Ocjenu neusaglašenosti koje je utvrdio ocjenjivač akreditacionog tijela, a koje kontrolor nije otkrio;
- Kvalitet i cjelovitost sprovedenog završnog razgovora;
- Sveobuhvatnu ocjenu efektivnosti kontrole;
- Popis otkrivenih neusaglašenosti, opis i raspored korektivnih mjera koje sertifikaciono tijelo treba sprovesti kako bi ih otklonilo;
- Kad je riječ o grupi proizvođača - poseban odjeljak s opisom i ocjenom efektivnosti sistema interne kontrole;

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	Akreditaciono tijelo Crne Gore	Oznaka/Datum UP.02 /02.03.2023
	Uputstvo za ocjenjivanje i akreditaciju sertifikacionih tijela za sertifikaciju proizvoda u oblasti organske proizvodnje i u oblasti sertifikacije zaštićenih poljoprivrednih/ prehrambenih proizvoda	Strana/Ukupno strana 24 24

- Sveobuhvatne ocjene sposobnosti i pouzdanosti sertifikacionog tijela u pogledu sprovođenja sertifikacionih aktivnosti, uzimajući u obzir ishod ocjene sprovedene na lokaciji
- Sve dodatne informacije koje akreditaciono tijelo smatra potrebnima.